

Socialförvaltningen
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2024-02-28

Diarienummer:
SCN-2024-00096

Handläggare:
Karin Allard

Ramavtalsupphandling Skyddat boende

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** uppdra till förvaltningen att inleda en ramavtalsupphandling av skyddat boende.

Ärendet

Socialnämndens nuvarande ramavtal om skyddat boende tecknades 2021-05-17 och har slutdatum 2025-05-16. Förvaltningen föreslår att nämnden uppdrar till förvaltningen att inleda en förnyad ramupphandling med målsättningen att nå leverantörer med olika inriktningar.

Inom ramen för framtagandet av upphandlingsstrategin kommer förvaltningen att utreda vilka olika inriktningar på skyddat boende som blir relevanta för ramupphandlingen, med utgångspunkt från propositionen *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende 2023/24:31*, samt utifrån en pågående marknadsundersökning av skyddat boende.

Beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningen i samverkan med kommunledningskontorets enhet för upphandling.

Föredragning

Bakgrund

Socialnämndens nuvarande ramavtal för skyddat boende löper ut 2025-05-16. Avtalet är fyraårigt och tecknades 2021. Idag omfattar avtalet 34 leverantörer med olika inriktningar inom verksamhetsområdet. Vid avtalstecknandet omfattade avtalet 41

leverantörer. Förvaltningen bedömer att det fortsatt finns ett behov av placeringar på skyddade boenden i extern regi.

Nuvarande avtal avser målgruppen vuxna personer (främst kvinnor) som är utsatta för våld i nära relation och i behov av ett skyddat boende. Därutöver finns boenden inom ramavtalet som har kompetens att möta särskilda behov och svårigheter enligt nedan:

- Medföljande barn.
- Aktivt missbruk.
- Allvarigare psykisk ohälsa.
- Kognitiva funktionsnedsättningar.
- Fysiska funktionsnedsättningar.
- Utsatta för hedersrelaterat våld.
- Utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

De särskilda behov som redovisas ovan bedöms kvarstå, men vad gäller medföljande barn kommer behoven att ändras i och med lagändringar i enlighet med propositionen 2023/24:31 *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende*. Lagändringarna träder i kraft 1 april 2024 och målgruppen på skyddat boende kommer också att utvidgas i och med det.

Upphandlade boenden bör erbjuda stöd till en utslussning och arbeta målinriktat med korta placeringar.

Nya bestämmelser från 1 april 2024

Propositionen 2023/24:31 *Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende* syftar till att förbättra skyddet och stödet till personer som behöver skyddat boende och att stärka barnrättsperspektivet för barn på skyddat boende. Skyddat boende kommer regleras som en egen insats i socialtjänstlagen. Socialnämnden ska ansvara för att den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende. Barn som följer med en vuxen vårdnadshavare till ett skyddat boende kommer bedömas och beviljas insatsen. I dagsläget har barn på skyddat boende ingen egen insats, utan är endast medföljande. Finns det samtycke från båda vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen. Om det saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, kan socialnämnden bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av en ny lag som liknar LVU. Från 1 april 2024 kommer det att krävas tillstånd från IVO för att få bedriva verksamhet i form av skyddat boende. Pågående verksamheter ska ansöka om tillstånd senast den 1 augusti 2024. Det kommer att krävas obligatorisk registerkontroll av personal vid skyddade boenden som tar emot barn. Volontärarbete kommer också att omfattas av det kravet.

Frågeställningar inför en upphandlingsstrategi

I och med de nya bestämmelserna kommer insatsen skyddat boende även att omfatta skydd för de som lämnat kriminalitet, det vill säga avhopparverksamhet. Under våren 2024 utreder förvaltningen om ramavtalsupphandlingen av skyddat boende bör innefatta både målgruppen som utsatts för våld i nära relation och målgruppen som behöver lämna kriminalitet, eller om insatserna för dessa målgrupper bör upphandlas separat. Det här utreds bland annat genom en marknadsundersökning där frågor ställs till leverantörer om de avser att tillhandahålla stöd och skydd för båda målgrupperna.

Utslussning är en viktig del av en placering på skyddat boende. Leverantören behöver arbeta aktivt för att klienten ska kunna leva ett självständigt liv, utan insatser från socialtjänsten, med bostad, sysselsättning, samt ha kunskap om hur han eller hon

skyddar sig från våldssituationer. Förutsättningarna för att upphandla de verksamheter som är duktiga inom de här området behöver utredas vidare inom ramen för upphandlingsstrategin.

För att insatserna inte ska bli onödigt kostsamma kommer också modeller för prissättning att utredas. Samt vilka avropsrutiner som bör gälla.

Vem driver skyddat boende

Skyddat boende är ett verksamhetsområde som tidigare har dominerats av ideella och kommunala verksamheter men som har genomgått en stor förändring på senare år. I den senaste kartläggningen som publicerades 2020 av Socialstyrelsen identifierades 282 skyddade boenden 2019 i Sverige, varav 54 procent drevs av ideella organisationer, 37 procent av privata utförare och 9 procent av kommuner. Majoriteten hade högst 10 platser för vuxna och 37 procent hade 1–4 platser för vuxna. Det var framför allt skyddade boenden i privat regi som hade ökat sedan den tidigare mätningen 2012 då Socialstyrelsen identifierade 206 boenden varav 8 procent drevs av privata aktörer.

Krav på skyddade boenden

Den 1 april kommer ändringar i socialtjänstförordningen att träda i kraft (SFS 2024:96). Ändringarna innehåller bland annat en definition av vad ett skyddat boende är. Definitionen är att ett skyddat boende avser ett boende inom socialtjänsten som tillhandahåller platser för tillfällig heldygnsvistelse tillsammans med individanpassat stöd åt enskilda i behov av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp. Om ett sådant boende drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt. Ett skyddat boende ska vidare enligt socialtjänstförordningen ha tillräcklig bemanning och tillräckliga skyddsanordningar för att kunna ge skydd mot hot, våld och andra övergrepp. Om boendet tar emot barn ska det vara lämpligt för barn och det ska finnas personal med kunskaper om barns behov och rättigheter. Det framgår också av ändringarna i socialtjänstförordningen att det vid ett skyddat boende ska finnas en person med lämplig utbildning som är föreståndare för verksamheten.

Socialtjänstlagen anger att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförandet av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Vidare ska kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Det gäller för alla insatser inom socialtjänsten och är därför tillämplig för skyddade boenden redan i dag.

Socialstyrelsen anger i föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer, att personal som genomför insatser enligt socialtjänstlagen bör ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående för att kunna uppmärksamma om en person är våldsutsatt och se till att denna får stöd och hjälp för sin våldsutsatthet. I verksamheter som är särskilt inriktade på att ge stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare bör personalen även ha förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet.

Omständigheter bland våldsutsatta kan fordra särskild kompetens hos personalen. Det gäller exempelvis i stödet till personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det kan också handla om särskild kunskap om vissa typer av missbruk och funktionsnedsättningar, inklusive neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Regeringen bedömer det som viktigt att det säkerställs i tillståndsgivningen att det skyddade boendet är anpassat för den målgrupp som det skyddade boendet ska ta emot. I det ligger att olika målgrupper inte blandas i det skyddade boendet på ett olämpligt sätt.

Regeringens uppfattning är att skyddade boenden bör vara bemannade med personal som har anställningsavtal och får lön för arbetet. Ett skyddat boende kan utöver anställd personal engagera volontärer i verksamheten.

Ett skyddat boende kan antingen utgöras av ett kollektivt boende eller egna lägenheter i nära geografisk anslutning till en organisatorisk enhet som är bemannad.

Omfattning

Under 2021 gjorde socialnämnden 106 placeringar på skyddat boende. Kostnaderna för placeringarna uppgick till 21,4 miljoner kronor. Under 2022 gjorde socialnämnden 103 placeringar. Kostnaderna för placeringarna uppgick till 15,6 miljoner kronor.

Fram till och med hösten 2022 drev socialnämnden det skyddade boendet Tildagården i egen regi. När Tildagården var i drift placerades ungefär hälften av alla med behov av skyddat boende där och hälften i extern regi hos privata utförare.

Under 2023 gjorde nämnden 70 placeringar på skyddat boende, vilket var en betydligt lägre nivå än tidigare år. Orsaken till den här minskningen var att de utslussningslägenheter som socialnämnden har i egen regi för målgruppen nyttjades i högre utsträckning och bedömdes vara tillräckliga till flera som tidigare år troligtvis hade blivit placerade på Tildagården. Kostnaderna för placeringarna på skyddat boende uppgick till 9,7 miljoner kronor under 2023.

Kostnaderna för externa placeringar för målgruppen avhoppare är cirka 7 miljoner kronor per år varav 4,4 miljoner kronor utgörs av placeringar på stödboende (träninglägenhet) och 2,6 miljoner kronor är placeringar i konsulentstödd familjehemsvård.

Nuvarande ramavtal

Förvaltningen är över lag nöjd med de utförare som nämnden har tecknat avtal med. Insatserna håller som regel god kvalitet och uppfyller kraven i avtalet. Uppföljningen av privata utförare består av olika delar och nivåer; löpande uppföljning, händelsestyrd uppföljning samt särskild uppföljning. Fokus för den särskilda uppföljningen 2022 var ramavtalet för skyddat boende och ramavtalet för HVB för barn och unga.

Uppföljningen 2022 fokuserade särskilt på bemanning på de skyddade boendena med anledning av att det framkommit klagomål om otillräcklig bemanning på några boenden. I ramavtalet finns krav på att det ska finnas bemanning dygnet runt. På grund av det kontrollerades det hur bemanningen var ordnad under kvälls- och nattetid hos några utvalda verksamheter. Sammantaget visade 2022 års uppföljning på över lag fungerande verksamheter där det finns en god dialog mellan ansvariga socialsekreterare och de olika verksamheterna.

Även 2023 har uppföljningen av privata utförare inneburit lärdomar som behöver beaktas inom ramen för kommande upphandling. Det handlar bland annat om att säkerställa att leverantörerna informerar sina medarbetare om den grundlagsstadgade meddelarfriheten.

Barnkonsekvensanalys

Barn som tillsammans med sin ena vårdnadshavare behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kommer gynnas av att socialnämnden kan tillhandahålla insatser i form av skyddat boende med hög kvalitet. Vid en kommande upphandling av skyddade boenden som tar emot barn behöver det säkerställas att

dessa boenden har ett tydligt barnrättsperspektiv, med bland annat personal som har kunskap om barns behov och rättigheter.

Ekonomiska konsekvenser

Strategisk styrning och ledning är en förutsättning för god kvalitet och effektivt resursutnyttjande. Att upphandla verksamhet är en del i den strategiska styrningen. Genom att ge tidsutrymme till både för- och efterarbete kring upphandlingen möjliggörs att ett mer strategiskt arbete kan ske som kan ge vinster som annars inte hade uppnåtts. Om upphandlingen kan möta framtidens behov och säkerställa att en lokalpolitisk viljeinriktning fångas upp, ges bättre förutsättningar att nå de strategiska målen i kommunen. En viktig del i kommande upphandlingsstrategi är att se över prissättning, målgrupper och leverantörsutbud för målgrupperna.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 28 februari 2024

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Förvaltningsdirektör